HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נא הכתוב ליתן עשה. טעמא דנא הכתוב הא לאו הכי לקי אע"ג דהתרלא ספק היא דכל אימת דאמרו ביה מצי אמר אכתי ליליא הוא: **לא מן השם הוא זה.** לא מטעם זה הוא פטור: **שאין בו מעשה.** יש בו ולא אכל ומאליו נעשה נוטר: **משפי ירכות של שפי בהמות.** ומדלקט שפי בהמות שמע מינה בימינות קאמר ות"ק דהכא כרבי יהודה ס"ל דאין נוהג אלא בחמת. ומהא דפטינן בפרק גיד הנשה (לקמן דף נא.) דפטיעא ליה לר' יהודה דבימין: **דנים ביה כזית.** בקמצא או בבתרא אלא בחד מיניהו ות"ק מחייב דקסבר בריה הוא ובריה [אין] צריכה שיעור כדתנן במסכת מכות (דף יג.) אמר להם רבי שמעון אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא [שהוא] חייב אמרו לו מפני שהיא כבריאתה. ואית דמפרשי דלית ביה כזית בחד מיניהו אלא בתרוייהו ואין נראה בעיני שיהו שתי התראות מלטרפות דאי אכיל ליה לבתרא בתוך כדי אכילת פרס היינו בצת אחת ואי לאחר כדי אכילת פרס תו לא מלטרפי: **עד שיהא בו כזית.** דקסבר לאו בריה חשיב אלא כחתיכה מן הבהמה: **מתני' נתרבעה פרקים בשנה.** דרך ישראל לעשות סעודות וסתם הלוקח בהמה אינו לוקח אלא לשחטה מיד לפיכך המוכר בהמה לחבירו ומכר תחלה אמה או בתה בו ביום צריך שיאמר לשני דע לך שהיום מכרתי אמה לשחוט או בתה מכרתי לשחוט שמא כבר נשחטה: **ביום עוד האחרון של חג.** היו מרבין בשמחה מפני שרגל לעצמו הוא וחביב עליהן: **שאין לו ריוח.** הפסק בינתים שמכר האם היום: **אבל יש לו ריוח.** שמכר את הראשונה אתמול והשניה היום: **אין צריך להודיעו.** שאני אומר אתמול שחט הראשון: **ומודה רבי יהודה לו.** אע"פ שלקח זה היום וזה למחר: **משחיטין הטבח בעל הריחו.** כדמפרש ואזיל שאם קבל דינר מלוקח ליתן לו בדינר בשר: **אפילו שור שור אלף זוז.** שוחטו על כרחו אף על פי שאין לוקחין לשאר ובגמרא מפרש טעמא: **ואין לוקח בו אלא דינר.** שנתן דינר לטבח: **מה לוקח.** ומפסיד הדינר: **אינו כן.** דבעינן משיכה וכל זמן שלא משך חוזר בו הטבח: **גמ' למה לי למיפני את האם לחתן.** ליתני במוכר זו לחתן וזו לכלה ומאי פסקה דנקט לחתן אם ולכלה בת: **למיטרח בי חתנא.** ולעשות סעודה טפי מכלתא: **שזיכה לו ע"י אחר.** המוכר הזה מסר את השור לאדם אחר שלא בפני הלוקח ואמר לו זכי בשור זה לפלוני להיות לו בדינר בשר: **דזכות הוא לו.** מסירה זו זכות היא לו דהא לא סגי ליה בלא בשר: **חוב הוא לו.** להוליא הוצאות הפסד הוא לו: **אין חבין לו.** דאין אדם נעשה שליח לחבירו שלא מדעתו להפסידו אבל להרויחו אגן סהדי דניחא ליה לפיכך זכין ואין חבין: **על דין תורה.** שקונין לו מעותיו בלא משיכה: **דבר תורה מעות קונות.** מכיון שנתן מעות למוכר אין אחר מהם יכול לחזור דגמרינן מהקדש דכתיב [ויקרא כז] ונתן הכסף וקם לו: **ומה טעם אמרו משיכה קונה כו'.** דאי מוקמת ממטי להו לביתיה: **מתני' היום הולך אחר הלילה.** שחט האם משמשכה לא יאכלנו אבל סתם היום הסמוכה אבל שחט האם ביום שוחט הבא בלילה דאין הלילה הולך אחר יום: **אם זו דרש.** משום דבעיינא דקדשים כתיב אותו ואת בנו אילטריך למדרשה כדתניא בגמרא: **מעשה בראשים.** ויהי ערב ויהי בקר בריאשון ערב והדר בקר: **גמ' לפי שכל הענין.** הפרשה הזאת סמוכה לקדשים דכתיב ירלה לקרבן אשה וסמיך ליה אותו ואת בנו: **בקדשים לילה הולך אחר היום.** דכתיב (ויקרא ז) ביום קרבנו יאכל לא ישיר ממנו עד בקר אלמא לילה שלאחריו קרי יום קרבנו עד הבקר: רבי

ובדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל. תימה דבריש כתובות (דף ה.) פריך יום הכפורים שחל להיות בשני בשבת ידחה גזירה שמא ישחוט בן עוף ואמאי לא פריך משאר ימים טובים דהוי לכ"ע ואומר ר"ת דבשאר ערב י"ט שוחטין בהמות כדאמר הכא אבל ערב יום"כ לא היו אוכלין אלא בשר עוף ודגים כדאמר בפ"ב גבי ההוא זקן ונוגח והא דלא חשיב הכא ערב יו"ט דאשון של חג אומר ר"ת משום דכולי עלמא עוריל בסוכה ולולב ואין להן פנאי להרבות בשחיטה כל כך (ה):

ומודה רבי יהודה. תימה למאן מודה דאמתי דרבי יהודה לפרש הוא כדאמרינן בסנהדרין בפרק זה בורר (דף כה. ו):

הדרן עלך אותו ואת בנו

בא [א]הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי ר' יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דה"ל לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ת"ש[ב] [ב]אכל שני גידין משתי ירכות משתי בהמות סופג שמונים רבי יהודה אומר אינו סופג אלא מ' היכי דמי אילימא בזה אחר זה ובשתי התראות מ"ט דרבי יהודה דאמר ארבעים ותו לא אלא פשיטא בבת אחת ובחדא התראה מאן ת"ק אילימא רבנן דפליגי עליה דסומכוס ומה התם דגופין מוחלקין פטרי רבנן הכא לא כל שכן אלא לאו סומכוס היא לעולם בזה אחר זה ודקאמרת מ"ט דרבי יהודה כגון [ג]דלית ביה כזית [ד]דתניא אכלו ואין בו כזית חייב ר' יהודה אומר עד שיהא בו כזית: **מתני'** [ג]ד[ה]בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן ערב יום טוב האחרון של חג וערב יום טוב הראשון של פסח וערב עצרת וערב ראש השנה וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל אמר רבי יהודה [ה]אימתי בזמן שאין לו ריוח אבל יש לו ריוח אין צריך להודיעו [ו]ומודה רבי יהודה במוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה שצריך להודיעו בידוע ששניהם שוחטין ביום אחד [ז]בארבעה פרקים אלו משחיטין את הטבח בעל כרחו אפילו שור שוה אלף דינרים ואין לו ללוקח אלא דינר כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת מת ללוקח אבל בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר: **גמ'** [ח]תנא אם לא הודיעו הולך ושוחט ואינו נמנע: אמר רבי יהודה אימתי [וכו']: למה לי למיתני את האם לחתן ואת הבת לכלה מלתא אגב אורחיה קמשמע לן דאורח ארעא למטרח בי חתנא טפי מבי כלתא: בארבעה פרקים אלו [וכו']: [ט]והא לא משך אמר רב הונא אמר רב כשמשך אי הכי אימא סיפא אבל בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר והא משך אמר ר' שמואל בר רב יצחק לעולם שלא משך וכגון שזיכה לו על ידי אחר בארבעה פרקים אלו דזכות הוא לו [י]חזכין לאדם שלא בפניו בשאר ימות השנה דחוב הוא לו אין חבין לאדם שלא בפניו [כ]רבי אלעזר אומר אמר רבי יוחנן [כא]בארבעה פרקים אלו העמידו חכמים דבריהם על דין תורה [כב]דאמר רבי יוחנן דבר תורה מעות קונות ומה טעם אמרו משיכה קונה גזירה [כג]שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה: **מתני'** [כד]יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה את זו דרש רבי שמעון בן זומא נאמר במעשה בראשית [כה]יום אחד ונאמר באותו ואת בנו יום אחד מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה: **גמ'** ת"ר את זו דרש ר"ש בן זומא לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בקדשים [כו]ובקדשים לילה הולך אחר היום יכול אף זה כן נאמר כאן יום אחד ונאמר במעשה בראשית יום אחד מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום [אחד] האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה

ה) [לקמן נא. תוספתא פ"ז ה"ב ותוספתא דמכות פ"ג ה"ד], ב) [תוספתא פ"ז ה"ב ותוספתא מכות פ"ג ה"ד] לקמן נו., ג) פ"ז ה:, ד) עירובין פא:, ה) בכורות כא:, ו) [עירובין פא: ע"ש], ז) [קדושין כג. וש"נ], ח) [בעירובין איתא רב אלא אמר ר' יוחנן וגי' רש"ל ר' אלא אמר רב יהודה בארבעה כו'], ט) [ב"מ מו: מז: עירובין פא: קדושין כו. כח: בכורות יג:], י) [תמורה יד.], כ) [וע"ע תוס' ע"ז ה: ד"ה ערבן], כא) [ועי' תוי"ט דמייתינו],

תורה אור השלם

1. וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בְּיוֹם אֶחָד: ויקרא כב כח
2. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד: בראשית א ה

מוסף רש"י

בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. אם תוחיר ועברת על לאו בתם תשרפנו, נתקו הכתוב בעשה זה מעושן של שאר לאוין לומר זה עשו ותקנת עצימו שישרפנו (שבועות ג:) ומשמע שזה עשו של לאו אם תוחיר ישרפנו ויפטר (סנהדרין סג:) שהמעשה האמור אחריו תקונו וכפרתו על עבירת הלאו (מכות ד:) כל לאו שיתקן לעשה אין לוקין עליו דמשמע זו היא תקונו אם תעבור על הלאו עשה זאת והיינלן, ועוד הלא דמי ללאו דתמיתה שהמלקות נסמך לו (פסחים פד.). **לא מן השם הוא זה.** לא מטעם זה המלקות בטל בו אבל כל עצמו אין בו מלקות לפי שאין בו מעשה (שבועות ג:) כלומר טעם זה אינו מן העיקר (סנהדרין סג:) אין טעם זה עיקר, דלאו שיתקן לעשה אין לוקין עליו, אלא מפני מה המחויב אינו לוקה לפי שהוא לאו שאין בו מעשה (מכות ד:). **משתי בהמות.** מדנקט משתי בהמות כי היכי דליכוי בהמות ומה לי אמי דמיכוי ומגלל מה לי שתי בהמות ומה לי אמת (לקמן צא.). **אכלו ואין בו כזית חייב.** משום דבריה הוא וחייב בכל שהוא (לקמן צו.). **בארבעה פרקים בשנה.** בהני ד' פרקים מחזקינן ליה לאינש דכל מאן דזבין בהמה שחיט לה ביומיה ומשום הכי קאמר אמה מכרתי לשחוט ואל תשחט אתה את הבת שאמכור משום אומו ואת בנו דביום אחד מחייב האחרון ואלו יומים אי אפשר בלא בשר וקונין הכל (ע"ז ה:). **ערב יו"ט האחרון של חג.** מפני שהוא יום השלמת קרבנות החג דתנן מי שלא חג וכו' (שם). **וערב יו"ט הראשון של פסח.** יי"ל דמיסן משום פסחים (שם).

וערב עצרת. משום שלמי חגיגה ועולת ראיה (שם). **וערב ראש השנה.** ר"ה יום טוב הוא ואוכלין בשר (שם). **ערב יום הכפורים.** נמי משום כל האוכל ושותה בע' בו וכו' (שם). **בגליל.** היו רגילין להרבות שמחה יותר (שם). **ואין לו ללוקח.** כאותו האשור, אלא דינר. שנתן לו דינר מבעוד יום בשוה דינר בשר (עירובין פא:). **אם מת מת ללוקח.** אם מת האשור אבד הלוקח מה שנתן (שם). **אבל בשאר ימות השנה אינו כן.** אין משחיטין אותו בעל כרחו ואם לא טבח אחר אבד הלוקח מה שנתן (שם). **אם לא הודיעו.** בארבעה פרקים בשנה מוכר שמכר פרה לשחוט ובו ביום מכר בהמה לאחר לשחוט, צריך להודיעו אמה מכרתי היום לשחוט, ואם לא הודיעו הולך ושוחט לבן ואינו צריך לחזור ולשאול אם היום נשחטה האם (בכורות כא:). **שזיכה לו.** טבח ללוקח בשור זה שוה דינר על ידי אחר. שמסר השור לאחר ואמר לו זכה בו בשם פלוני והוא לא עשאו לאותו אחר בזוכה בשבילו (ערובין פא:). **דזכות הוא לו.** להוליא מעות ולקנות בשר, שהכל דרכן בכך (שם). **דחוב הוא לו.** שמוציא הוצאות (שם). **אין חבין לאדם שלא בפניו.** אין אדם יכול לעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהוא חוזה או הפסד (קדושין כג.) דבר שהוא לרעתו קרוי חוזה (כתובות י: וכעי"ז ב"מ י.) דבר שהוא חוב לו שאינו חפץ בו (סוטה כה.). **דבר תורה מעות קונות.** כדמיב בפוזה מן ההקדש ומן הכסף וקם לו, ק"ו בלוקח מן ההליוט (ערובין פא:) ומשיכה לא קניא (בכורות יג:). **שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה.** שמא יעיסה לוקח בבית מוכר ולא יאוה לטרות ולהליל, לפיכך העמידום בדשומו לחזור בו אם ירלה, דכיון שאם יעיקרו בדשומו ויעמיקו בו מן המכר ויהא הסכר שלו כי דייה חשיב דהא לבו וטרח ומלגל (ב"מ מז:) לו: לאחי מוקמינהו בדשומיה לבייסר לא לאחר